

LIETUVOS VYRIAUSIASIS ADMINISTRACINIS TEISMAS

S P R E N D I M A S LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. kovo 23 d.
Vilnius

Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Audriaus Bakavecko (pranešėjas), Laimės Baltrūnaitės, Anatolijaus Baranovo, Irmanto Jarukaičio (kolegijos pirmininkas) ir Skirgailės Žalimienės, sekretoriaujant Ingai Grišutinienei, dalyvaujant atsakovo Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos atstovui R. S., viešame teismo posėdyje išnagrinėjo norminę administracinę bylą pagal Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. vasario 17 d. nutartį, kuria nutarta pradėti tyrimą dėl Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2010 m. rugsėjo 15 d. sprendimu Nr. Sp-69 „Dėl valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją tvarkos aprašo 20 ir 21 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijos 119 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (iš jo kylantiems teisės aktų hierarchijos bei proporcingumo imperatyvams), Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 3 straipsnio 3 daliai, 48 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktui ir Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 9 dalies 1 punktui.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I.

1. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, nagrinėdamas administracinę bylą pagal pareiškėjo politinės partijos „Lietuvos sąrašas“ skundą atsakovui Lietuvos Respublikos vyriausiajai rinkimų komisijai (toliau – ir VRK, Komisija) (tretieji suinteresuoti asmenys – D. K., N. P., L. S., J. N., D. T., G. T., M. V., G. S., L. B., A. M., Š. S., B. M., S. M., V. D., L. Š., R. B., U. V., Š. B., L. J., R. K., E. M., M. T., V. V., R. P., R. K., L. Š., J. V. (J. V.), K. M., V. P., V. K., A. D., J. M., E. T., G. M., A. B., I. J., L. M., A. L., J. D.) dėl įpareigojimo priimti sprendimą, 2015 m. vasario 17 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. eR-15-520/2015 nutarė pradėti tyrimą dėl to, ar Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2010 m. rugsėjo 15 d. sprendimu Nr. Sp-69 „Dėl valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir

televiziją tvarkos aprašo (toliau – ir Tvarkos aprašas) 20 ir 21 punktai neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 119 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (iš jo kylantiems teisės aktų hierarchijos bei proporcingumo imperatyvams), Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo (toliau – ir Rinkimų įstatymas) 3 straipsnio 3 daliai, 48 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo (toliau – ir VRK įstatymas) 3 straipsnio 1 dalies 2 punktui ir Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 9 dalies 1 punktui.

2. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, pagrįsdamas abejones dėl Tvarkos aprašo teisėtumo, pirmiausia apžvelgė Konstitucijos 34 straipsnio 2 dalį, 119 straipsnio 2 ir 3 dalis, Rinkimų įstatymų 3 straipsnio 3 dalį, 34 straipsnio 1 dalį, VRK įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktą. Taip pat rėmėsi Rinkimų įstatymo 48 straipsnio 1, 2, 4 ir 5 dalimis, Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 9 dalimi, Lietuvos Respublikos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 2 straipsnio 1 dalimi, 3 straipsniu ir konstatavo, jog, įvertinus šias teisės aktų nuostatas, matyti, kad Rinkimų įstatymo 48 straipsnyje rinkimų agitacijai skirtos laidos, transliuojamos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos, yra rodomos (girdimos) visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

3. Teisėjų kolegija pažymėjo, jog, kaip matyti iš Vyriausiosios rinkimų komisijos 2010 m. rugsėjo 15 d. sprendimo Nr. Sp-69 „Dėl valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją tvarkos aprašo patvirtinimo“, Tvarkos aprašas buvo patvirtintas, Vyriausiajai rinkimų komisijai vadovaujantis VRK įstatymo (Žin., 2002, Nr. 68-2774) 3 straipsnio 2 dalies 17 punktu ir Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo (Žin., 2004, Nr. 135-4894; 2010 Nr. 63-3091) 19 straipsnio 8 dalies 1 punktu.

4. Teisėjų kolegija, apžvelgusi pirmiau paminėtas teises nuostatas, darė išvadą, jog Rinkimų įstatymo 48 straipsnio 2 dalis bei Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 9 dalies 1 punktas suteikia teisę Komisijai nustatyti kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją, siekiant pristatyti rinkimų programas, tvarką, patvirtinti rinkimų agitacijai skirtų laidų rengimo taisykles, nustatyti konkrečią Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos laidų trukmę ir laiką, tačiau kartu numato ir pareigą sudaryti sąlygas kandidatams realizuoti savo teisę nemokamai naudotis valstybinėmis visuomenės informavimo priemonėmis, t. y. dalyvauti diskusijose per radiją ir televiziją (taip pat rėmėsi Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2011 m. vasario 25 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. R⁷⁵⁶-25/2011), bei neturi būti pažeidžiamas kandidatų ir kandidatų sąrašų lygiateisiškumo principas. Pridūrė, jog lygiateisiškumo principo laikymąsi rinkimų procese nustato ir Konstitucijos 119 straipsnio 2 dalis, VRK įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktas, Rinkimų įstatymo 3 straipsnio 3 dalis.

5. Tačiau teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, jog minėti teisės aktai, suteikdami VRK teisę nustatyti Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos diskusijų laidų, skirtų rinkimų agitacijai, rengimo tvarką, nesuteikė jai įgaliojimų nustatyti, kurie kandidatai ir atstovai politinių partijų, kurios iškėlė kandidatų sąrašus, gali dalyvauti nacionaliniu lygmeniu transliuojamose diskusijų laidose, o kurie gali dalyvauti regioniniu lygmeniu transliuojamose diskusijų laidose. Minėtuose teisės aktuose nėra nustatyti tokio diferencijavimo kriterijai. Detalizavo, jog iš pirmiau išvardytų Rinkimų įstatymo nuostatų (ypač – 48 str. 2 ir 3 d.) matyti, jog jos yra skirtos kandidatų diskusijoms per Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją, finansuojamoms valstybės biudžeto lėšomis, t. y. būtent visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje transliuojamoms diskusijų laidoms (Lietuvos Respublikos nacionalinio radijo ir televizijos įstatymo 3 str. 2 d.), tačiau Rinkimų įstatymo 48 straipsnis nenustato, kuriems kandidatams ir kandidatų sąrašus iškėlusiu politinių partijų atstovams suteikiama teisė dalyvauti nacionaliniu lygmeniu transliuojamose diskusijų laidose, o kuriems – ne.

6. Išdėstė, jog nepaisant to, kad Rinkimų įstatymo 48 straipsnis nenustato, kuriems kandidatams ir kandidatų sąrašus iškėlusiu politinių partijų atstovams suteikiama teisė dalyvauti nacionaliniu lygmeniu transliuojamose laidose, o kuriems – ne, VRK Tvarkos aprašo 20 punkte nustatė, jog nacionaliniu lygmeniu transliuojamose diskusijų laidose gali dalyvauti kandidatai ir

atstovai politinių partijų, kurios iškelė kandidatų sąrašus, už kuriuos turi teisę balsuoti ne mažiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų, o Tvarkos aprašo 21 punkte įtvirtino, kad regioniniu lygmeniu transliuojamose diskusijų laidose gali dalyvauti atstovai politinių partijų, kurios iškelė kandidatų sąrašus, už kuriuos turi teisę balsuoti mažiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų, ir save išsikėlę kandidatai.

7. Atsižvelgdamas į tai, jog Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktai yra neatsiejamai susiję, t. y. vieno punkto pakeitimas (panaikinimas) sudarytų pagrindą pakeisti (panaikinti) ir kitą punktą, teisėjų kolegija nutarė, jog tiriant Tvarkos aprašo 20 punkto teisėtumą, būtina inicijuoti ir šio aprašo 21 punkto atitikties teisės aktams tyrimą.

8. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, jog atsižvelgiant į pirmiau aptartąjį teisinį reguliavimą, *de facto* galima tokia situacija, kai savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvautų tik atstovai politinių partijų, kurios iškelė kandidatų sąrašus, už kuriuos turi teisę balsuoti mažiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų, ir save išsikėlę kandidatai, ir esant tokiai situacijai, vadovaujantis Tvarkos aprašo 20 ir 21 punkte įtvirtintomis nuostatomis, jokiems kandidatams nebūtų suteikiama teisė dalyvauti rinkimų agitacijai skirtose diskusijose per Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją, finansuojamose valstybės biudžeto lėšomis, kas prieštarautų Rinkimų įstatymui, nes jis nenustato, kad gali būti nerengiamos rinkimų agitacijai skirtos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos laidos.

9. Teisėjų kolegija, apžvelgusi atsakovo pateiktus diferenciacijos kriterijus (be kita ko – paaiškinimą, jog transliuojant diskusijų laidas nacionaliniu lygmeniu, savivaldybių rinkėjai privalo būti informuoti ne tik apie konkrečios savivaldybės problemas, bet apie bendras problemas daugumoje Lietuvos savivaldybių <...> taip pat diskusijų laidų išskirstymą lygmenimis atsižvelgiant į rinkėjų lūkesčius bei būtinybę jų nediskriminuoti), remdamasis kuriais jis priėmė Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktus, pažymėjo, jog jie nėra įtvirtinti minėtuose teisės aktuose, kaip ir rinkėjams (visuomenei) teikiamos informacijos ribojimai, kai vyksta rinkimai į savivaldybių tarybas, atsakovo nurodomu aspektu.

10. Teisėjų kolegija, remdamasi konstitucine jurisprudencija, apžvelgė būtinybę įstatymų leidėjui laikytis iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos, kuri *inter alia* reiškia, jog tam tikras teisinis reguliavimas gali būti nustatytas tik įstatymu, o įstatymo įgyvendinamajame teisės akte nustatytas teisinis reglamentavimas turi būti grindžiamas teisiniu reglamentavimu, įtvirtintu įstatymuose, ir gali jį tik detalizuoti, tačiau negali būti sukuriama naujos bendro pobūdžio normos, konkuruojančios su įstatymo normomis. Taip pat apžvelgė visuomeninio transliuotojo misiją ir Konstitucijoje įtvirtintų teisių ir laisvių ribojimo pagrindus bei pabrėžė, jog pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu, jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusių teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu ir tada, kai Konstitucija nereikalauja, kad tam tikri su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susiję santykiai būtų reguliuojami įstatymais. Akcentavo, jog juos galima reguliuoti ir įstatymo įgyvendinamaisiais teisės aktais (*inter alia* žmogaus teisių įgyvendinimo procesinius (procedūrinius) santykius ir pan.), bet jokiais aplinkybėmis įstatymo įgyvendinamaisiais teisės aktais negalima nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygų, riboti teisės apimties, įstatymo įgyvendinamaisiais teisės aktais negalima nustatyti ir tokio su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytu įstatyme. Pridūrė, jog vienas iš konstitucinio teisinės valstybės principo elementų yra proporcingumo principas, kuris reiškia ir tai, jog įstatyme numatytos priemonės turi atitikti teisėtus ir visuomenei svarbius tikslus, kad šios priemonės turi būti būtinos minėtiems tikslams pasiekti ir neturi varžyti asmens teisių ir laisvių akivaizdžiai labiau negu reikia šiems tikslams pasiekti.

11. Teisėjų kolegija akcentavo, jog Tvarkos aprašo, t. y. įstatymo įgyvendinamojo teisės akto, 20 ir 21 punktuose yra įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, kai įsiterpiama į asmens konstitucinę teisę – į lygią visų kandidatų pasyviają rinkimų teisę, bei į Rinkimų įstatyme garantuojamą teisę į rinkiminę agitaciją, kuri rinkimų procese turi itin didelę reikšmę.

12. Apibendrinama išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija išgrynino šią teisiškai motyvuotą abejonę: 1) ar teisinis reguliavimas, įtvirtintas Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktuose, nėra diskriminuojantis ir pažeidžiantis kandidatų ir kandidatų sąrašų lygiateisiškumo principą

(Konstitucijos 119 str. 2 d., VRK įstatymo 3 str. 1 d. 2 p., Rinkimų įstatymo 3 str. 3 d., 48 str. 2 d., Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 16 str. 9 d. 1 p.); 2) ar minėtas teisinis reguliavimas gali būti nustatytas įstatymo įgyvendinamajame teisės akte, nesant įstatyme aiškiai įtvirtinto tokio teisinio reguliavimo nustatymo pagrindo ir kriterijų, kuriais remiantis toks ribojimas yra nustatytas, t. y. abejotina, ar šis teisinis reguliavimas neprieštarauja iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančiam teisės aktų hierarchijos principui bei proporcingumo principui.

II.

13. Rengiant norminę administracinę bylą nagrinėti Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, buvo gautas atsakovo VRK atsiliepimas, kuriuo prašoma norminę administracinę bylą spręsti teismo nuožiūra.

14. Atsiliepime VRK nurodo, jog Rinkimų įstatymo 48 straipsnio 2 ir 4 dalys ir Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 9 dalies 1 punktas numato jai teisę nustatyti rinkimų agitacijai skirtų laidų rengimo tvarką, nepažeidžiant lygiateisiškumo principo bei detalizuoti tokių laidų organizavimo tvarką tiek, kiek tai atitinka įstatymuose nustatytus reikalavimus. Todėl teigia, jog priimdama Tvarkos aprašo 20 ir 21 punkto nuostatas, ji veikė vadovaudamasi įstatyme numatytais įgaliojimais ir pagrindais.

15. Pažymi, jog ginčijamo Tvarkos aprašo 20 ir 21 punkto nuostatos yra įgyvendintos sistemiškai: Tvarkos aprašo 20 punkto nuostatos įgyvendinamos 2015 m. sausio 13 d. VRK sprendimu „Dėl LRT radijo ir televizijos laidų, skirtų 2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimų agitacijai, rengimo taisyklių patvirtinimo“ Nr. Sp-1 (toliau – ir LRT radijo ir televizijos laidų, skirtų rinkimų agitacijai, taisyklės), o Tvarkos aprašo 21 punkto nuostatos įgyvendinamos 2015 m. sausio 23 d. VRK sprendimu „Dėl televizijos diskusijų laidų, skirtų 2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimų agitacijai regioniniu lygmeniu, rengimo taisyklių patvirtinimo“ Nr. Sp-23 (toliau – ir Televizijos diskusijų laidų, skirtų rinkimų agitacijai regioniniu lygmeniu, taisyklės). Todėl, atsakovo manymu, šios nuostatos turėtų būti vertinamos sistemiškai, t. y. kandidatų lygiateisiškumas užtikrinamas dviem lygiais: nacionaliniu ir regioniniu.

16. Detalizuoja, jog regioninio lygmens laidose dalyvauja visi kandidatai, kurie kelia sąrašus arba yra išsikėlę atskirose savivaldybėse, todėl Tvarkos aprašo 21 punktas nėra tiksliai įgyvendintas Televizijos diskusijų laidų, skirtų rinkimų agitacijai regioniniu lygmeniu, taisyklėmis, kurios numato, jog regioniniu lygmeniu dalyvauja visi kandidatai, o ne tik tie, už kuriuos turi teisę balsuoti mažiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų. Regioninio lygio laidos yra skirtos pristatyti atskiros savivaldybės problematiką. Tuo tarpu nacionalinio lygio laidose dalyvauja kandidatų sąrašai, kurie iškėlė kandidatų sąrašus, už kuriuos turi teisę balsuoti daugiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų. Toks apribojimas yra pateisinamas objektyviais kriterijais – rinkėjų teise susipažinti su kandidatų keliamomis programomis tų rinkimų dalyvių, kurie pateikia rinkimų programas ne tik atskiros savivaldybės lygmeniu, tačiau didesnės dalies valstybės teritorijos lygmeniu, taip pat ribotomis techninėmis galimybėmis.

17. Nurodo, jog 2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimuose buvo užregistruoti 15 149 kandidatai. Pagal LRT radijo ir televizijos laidų, skirtų rinkimų agitacijai, taisyklės televizijos laidoms yra skirta 6 val. eterio laiko, o radijo laidoms – 2 val. 55 min. Todėl vienam kandidatui tektų 0,02 minutės eterio laiko ($6 * 60 \text{ min} / 15\ 149$) bei 0,01 minutės radijo eterio laiko ($175 \text{ min} / 15\ 149$). Atsižvelgiant į tai, kad rinkimams yra skirtas ribotas finansavimas, nėra galimybių praktiškai užtikrinti absoliutų kandidatų lygybės principo įgyvendinimą. Jeigu 15 149 kandidatams būtų suteikta nors 1 minutė televizijos eterio, tuomet tai sudarytų 15 149 minutes, t. y. 252 valandas (arba 10,5 paros) nepertraukiamo eterio laiko arba 28 kartų daugiau negu yra numatyta šiuo metu per LRT televiziją ir radiją. Pabrėžia, jog Komisija, rengdama diskusijų laidas, turi subalansuoti kandidatų interesą prisistatyti ir rinkėjų viešąjį interesą sužinoti apie kandidatus, tačiau pernelyg ilgos diskusijų laidos žiūrovų nėra žiūrimos.

18. Priduria, jog Komisija turi diskreciją numatyti tam tikrus diskusijų laidų organizavimo elementus, kurie nėra nustatyti įstatyme, tokius kaip kandidatų atrankos kriterijai (kiek kandidatų ateina į studiją, kiek gali ateiti lydinčių asmenų), kadangi visi kandidatai vienu metu studijoje būti negali. Kandidatų atranką atlieka ir pačios partijos ar visuomeniniai rinkimų komitetai, kurie į laidas siunčia tuos kandidatus, kuriuos partija ar rinkimų komitetai atranka pagal savo pasirinktus kriterijus. Atkreipia dėmesį, kad partijos ir visuomeniniai rinkimų komitetai kelia didelį skaičių kandidatų, tačiau į laidas patenka tik dešimtys. Komisija nenustato tokių atrankos procedūrų pačiose partijose ir visuomeninių rinkimų komitetuose. Be to, taip pat yra nustatomas pasisakymo eiliškumas, konkretūs atrankos metodai (pavyzdžiui, burtai, susitarimai), elgesio taisyklės, kurios nėra reglamentuotos įstatyme, tačiau tokių taisyklių nebuvimas gali būti suprantamas kaip visiškas laidos dalyvių atrankos nereglamentavimas, o vien laikantis lygiateisiškumo principo tai neleistų tinkamai organizuoti diskusijų laidos. Kadangi įstatymų leidėjas šių taisyklių įstatymu neįtvirtino, tokias taisykles turi nustatyti Komisija, kuriai tai ir pavesta įstatymu.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

III.

19. Norminėje administracinėje byloje yra keliamas klausimas dėl Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2010 m. rugsėjo 15 d. sprendimu Nr. Sp-69 „Dėl valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją tvarkos aprašo (originali redakcija) 20 ir 21 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijos 119 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (iš jo kylantiems teisės aktų hierarchijos bei proporcingumo imperatyvams), Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 3 straipsnio 3 daliai, 48 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktui ir Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 9 dalies 1 punktui.

20. Tvarkos aprašas, dalis kurio yra ginčijama šioje byloje, nustato tvarką, pagal kurią iš Komisijai skirtų asignavimų organizuojamos ir vykdomos kandidatų diskusijos per radiją ir televiziją (Tvarkos aprašo 1 punktą). Iš jo matyti, jog tokios aprašo reguliuojamos diskusijų laidos yra skirtos rinkimų agitacijai (Tvarkos aprašo 4 punktą).

21. Tiriamas aprašas priimtas, vadovaujantis VRK įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 17 punktu ir Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 19 straipsnio 8 dalies 1 punktu. VRK įstatymo (redakcija, galiojusi nuo 2009 m. gegužės 26 d. iki 2012 m. sausio 1 d.) 3 straipsnio 2 dalies 17 punktą numatė, jog įgyvendindama šio straipsnio 1 dalyje nurodytus uždavinius, Komisija *inter alia* atlieka kitas šiame bei kituose įstatymuose nustatytas funkcijas, o Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo (redakcija, galiojusi nuo 2010 m. rugsėjo 15 d. iki 2010 m. spalio 30 d.) 19 straipsnio 8 dalies 1 punktą įtvirtino, jog Komisijai paskelbus kandidatus (kandidatų sąrašus), valstybės biudžeto lėšomis iš Komisijai skirtų asignavimų finansuojamos kandidatų diskusijos per radiją ir televiziją, siekiant pristatyti rinkimų programas, vadovaujantis lygiateisiškumo principu Vyriausiosios rinkimų komisijos nustatyta tvarka.

22. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2015 m. vasario 17 d. nutartyje, priimtoje nagrinėjant individualią bylą Nr. eR-15-520/2015, išskėlė abejones dėl Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktų atitikties aukštesnės galios teisės aktams. Tvarkos aprašo 20 punktą numato, jog nacionaliniu lygmeniu transliuojamose diskusijų laidose gali dalyvauti kandidatai ir atstovai politinių partijų, kurios išskėlė kandidatų sąrašus, už kuriuos turi teisę balsuoti ne mažiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų, o Tvarkos aprašo 21 punktą įtvirtina, jog regioniniu lygmeniu

transliuojamose diskusijų laidose gali dalyvauti atstovai politinių partijų, kurios iškelė kandidatų sąrašus, už kuriuos turi teisę balsuoti mažiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų, ir save išsikėlę kandidatai.

23. Abejonės dėl šių Tvarkos aprašo punktų teisėjų kolegijai kilo tiek dėl jų turinio, tiek dėl jų formos atitikties aukštesnės galios teisės aktams. Pirmiausia, teisėjų kolegija suabejojo, ar toks reguliavimas, diferencijuojantis subjektus, galinčius dalyvauti nacionaliniu ir regioniniu lygmeniu transliuojamose diskusijų laidose, nėra diskriminacinis ir pažeidžiantis lygiateisiškumo principą, kuriuo Komisija pagal pirmiau minėtų teisės aktų reikalavimus turi vadovautis organizuodama savivaldybių tarybų rinkimus. Kalbant konkrečiau, bylą nagrinėjanti teisėjų kolegija iškelė klausimą, kodėl nacionaliniu lygmeniu, t. y. per nacionalinį transliuotoją rodomose (girdimose) diskusijų laidose gali dalyvauti tik tie kandidatai ir atstovai politinių partijų, kurios iškelė kandidatų sąrašus, už kuriuos turi teisę balsuoti ne mažiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų. Antra, teisėjų kolegija abejojo, ar tiriamas reguliavimas neprieštaruoja iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylantiems teisės aktų hierarchijos ir proporcingumo principams, nes aukštesnės galios teisės aktai nesuteikia Komisijai įgaliojimų nustatyti konkretaus subjekto, galinčių diskutuoti nacionaliniu lygmeniu, rato. Be to, pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių apibrėžimu, jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusį teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu.

24. Pažymėtina, jog iš Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ir ABTĮ) šešioliktojo skirsnio, nustatančio pareiškimų ištirti norminių administracinių aktų teisėtumą nagrinėjimo tvarką, matyti, kad norminės administracinės bylos nagrinėjimo ribas visų pirma apibrėžia pareiškėjo pareiškimo (šiuo atveju – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nutartyje) pateiktas prašymas, jo apimtis, taip pat šį prašymą pagrindžiantys teisiniai argumentai. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje yra pažymėta, kad būtent teismo nutartis prašyti ištirti norminio administracinio akto teisėtumą yra tas procesinis dokumentas, kuris apibrėžia iškeliamos norminės administracinės bylos nagrinėjimo dalyką bei ribas ir pagal kurią ši byla turi būti nagrinėjama (žr., pvz., Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013 m. birželio 18 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. I²⁶¹-15/2013). Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, išplėstinė teisėjų kolegija tirs ir vertins ginčijamo norminio administracinio akto teisėtumą Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. vasario 17 d. nutartyje, priimtoje byloje Nr. eR-15-520/2015, suformuluoto prašymo (dalyko ir argumentų) ribose. Kaip minėta, šioje teismo nutartyje yra keliamas klausimas, ar Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktai neprieštaruoja Konstitucijos 119 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (iš jo kylantiems teisės aktų hierarchijos bei proporcingumo imperatyvams), Rinkimų įstatymo 3 straipsnio 3 daliai, 48 straipsnio 2 daliai, VRK įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktui ir Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 9 dalies 1 punktui. Būtent tokios ir yra šios norminės administracinės bylos ribos.

IV.

25. Pirmiausia išplėstinė teisėjų kolegija mano esant reikalinga pasisakyti dėl Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktų atitikties konstitucinio teisinės valstybės principo apimamam teisės aktų hierarchijos principui. Šio konstitucinio principo turinys yra atskleistas Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje.

26. Konstitucinis Teismas savo aktuose ne kartą yra konstatavęs, jog iš konstitucinio teisinės valstybės principo, kitų konstitucinių imperatyvų kyla reikalavimas įstatymų leidėjui, kitiems teisėkūros subjektams paisyti iš Konstitucijos kylančios teisės aktų hierarchijos. Šis reikalavimas, be kita ko, reiškia, kad draudžiama žemesnės galios teisės aktais reguliuoti tuos visuomeninius santykius, kurie gali būti reguliuojami tik aukštesnės galios teisės aktais, taip pat kad žemesnės galios teisės aktuose draudžiama nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris konkuruotų su nustatytoju aukštesnės galios teisės aktuose (Konstitucinio Teismo 2005 m. sausio 19 d., 2005 m. rugsėjo 20 d. nutarimai ir kt.). Poįstatyminiu teisės aktu yra realizuojamos įstatymo normos, todėl poįstatyminiu teisės aktu negalima pakeisti įstatymo ir sukurti naujų bendro pobūdžio teisės normų, kurios

konkuruotų su įstatymo normomis, nes taip būtų pažeista Konstitucijoje įtvirtinta įstatymų viršenybė poįstatyminių aktų atžvilgiu (Konstitucinio Teismo 2002 m. rugpjūčio 21 d. nutarimas). Poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, jie turi būti priimami remiantis įstatymais, nes poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas nepriklausomai nuo to, ar tas aktas yra vienkartinio (*ad hoc*) taikymo, ar nuolatinio galiojimo (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d., 2005 m. vasario 7 d. nutarimai). Toks teisės akto formos nesilaikymas, kai Konstitucija reikalauja, kad tam tikri santykiai būtų reguliuojami įstatymu, tačiau jie yra reguliuojami poįstatyminiu aktu (nepriklausomai nuo to, ar šiuos santykius kokių nors aspektu reguliuoja dar ir įstatymas, su kuriame nustatytu teisiniu reguliavimu konkuruoja poįstatyminiame akte nustatytas teisinis reguliavimas, ar joks įstatymas šių santykių apskritai nereguliuoja), gali būti pakankamu pagrindu tokį poįstatyminį teisės aktą pripažinti prieštaraujančiu Konstitucijai (2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

27. Pagal Konstituciją su žmogaus teisių ir laisvių turinio apibrėžimu ar jų įgyvendinimo garantijų įtvirtinimu susijusių teisinį reguliavimą galima nustatyti tik įstatymu. Kita vertus, tais atvejais, kai Konstitucija nereikalauja įstatyminio tam tikrų su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių reguliavimo, šie santykiai gali būti reguliuojami ir poįstatyminiais aktais – aktais, reglamentuojančiais žmogaus teisių įgyvendinimo procesinius (procedūrinius) santykius, atskirų žmogaus teisių įgyvendinimo tvarką ir pan. (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas). Kai kada poreikį įstatymų nustatytą teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukongretinti poįstatyminiuose teisės aktuose gali lemti būtinumas teisėkūroje remtis specialiomis žiniomis ar specialia (profesine) kompetencija (Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d. nutarimas). Tačiau (tai savo aktuose taip pat ne kartą yra pabrėžęs Konstitucinis Teismas) jokiomis aplinkybėmis poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygų, riboti teisės apimties; poįstatyminiais teisės aktais negalima nustatyti ir tokio su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusių santykių teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytu įstatyme (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas).

V.

28. Konstitucijos 34 straipsnis, esantis II-ajame jos skirsnyje „Žmogus ir valstybė“, *inter alia* įtvirtina, jog piliečiai, kuriems rinkimų dieną yra sukakę 18 metų, turi rinkimų teisę, o teisę būti išrinktam nustato Lietuvos Respublikos Konstitucija ir rinkimų įstatymai.

29. Konstitucijos 119 straipsnio 2 dalis, esanti X-ame jos skirsnyje „Vietos savivalda ir valdymas“, savo ruožtu numato, jog savivaldybių tarybų nariais Lietuvos Respublikos piliečius ir kitus nuolatinis administracinio vieneto gyventojus pagal įstatymą ketveriems metams renka Lietuvos Respublikos piliečiai ir kiti nuolatiniai administracinio vieneto gyventojai, remdamiesi visuotine, lygia ir tiesiogine rinkimų teise, slaptu balsavimu.

30. Tarptautinio politinių ir pilietinių teisių pakto, kurio dalyvė yra ir Lietuvos Respublika, 25 straipsnio b punktas numato, jog kiekvienas pilietis be jokios 2 straipsnyje nurodytos diskriminacijos ir be nepagrįstų apribojimų turi teisę ir galimybę balsuoti ir būti išrinktas per reguliariai rengiamus teisingus rinkimus remdamasis visuotine ir lygia rinkimų teise, slaptu balsavimu, kurie garantuoja laisvą rinkėjų valios išreiškimą.

31. Taigi, teisė į rinkimus (tarp jų – ir į savivaldybių tarybas) yra visuotinai pripažįstama žmogaus teisė. Ši teisė (tiek aktyvioji, tiek pasyvioji) yra glaudžiai susijusi su Konstitucijos 33 straipsnyje įtvirtinta Lietuvos Respublikos piliečio teise dalyvauti valdant savo šalį, taip pat su Konstitucijos 35 straipsnyje įtvirtinta piliečių teise laisvai vienytis į politines partijas, jei šių tikslai ir veikla nėra priešingi Konstitucijai ir įstatymams (Konstitucinio Teismo 2007 m. vasario 9 d. nutarimas).

32. Reguluodamas rinkimų procesą, *inter alia* – rinkimų į savivaldybių tarybas, teisėkūros subjektas turi konstitucinę pareigą paisyti iš Konstitucijos kylančių imperatyvų, *inter alia* rinkimų teisės principų, kaip antai: rinkimai turi būti vykdomi remiantis visuotine, lygia, tiesiogine rinkimų

teise, balsavimas privalo būti slaptas; pagal Konstituciją yra galimi tik tokie rinkimai, kai dėl mandato varžomasi laisvai ir sąžiningai, kai rinkėjai turi teisę ir realią galimybę pasirinkti iš kelių kandidatų, kai balsavimo metu jie gali laisvai ir nekontroliuojami pareikšti savo valią. Politinės atstovaujamosios institucijos formavimui turi būti taikomi skaidrumo, viešumo reikalavimai (Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimas).

33. Konstitucinis Teismas taip pat yra pabrėžęs, jog įstatymų leidėjas turi pareigą įstatymu įtvirtinti Seimo narių rinkimų sistemą, nustatyti rinkimų organizavimo pagrindus ir tvarką, apimančią *inter alia* kandidatų į Seimo narius kėlimą, rinkimų agitaciją, balsavimo tvarką, rinkimų rezultatų nustatymą, rinkimų ginčų nagrinėjimo procedūras, reguliuoti kitus Seimo narių rinkimų santykius; tai darydamas įstatymų leidėjas privalo paisyti Konstitucijos; jis negali nei pats paneigti, iškreipti ar apriboti visuotinės, lygios, tiesioginės rinkimų teisės, slapto balsavimo, nei sudaryti teisinių prielaidų tai padaryti kitiems subjektams (Konstitucinio Teismo 2008 m. spalio 1 d. nutarimas, 2008 m. lapkričio 7 d. išvada). Šios oficialios konstitucinės doktrinos nuostatos *mutatis mutandis* taikytinos ir savivaldybių tarybų rinkimų santykių teisiniam reguliavimui (Konstitucinio Teismo 2007 m. vasario 9 d. nutarimas).

34. Iš Konstitucijos implicitiškai kyla ir tai, jog vienas iš principų, kuriuo turi būti vadovojamasi organizuojant rinkimus, yra tas, jog jie turi būti laisvi. Laisvų rinkimų principas suprastinas kaip apimantis: 1) rinkėjų laisvę susidaryti nuomonę ir 2) rinkėjų teisę laisvai pareikšti savo valią rinkimuose bei kovoti su rinkimų rezultatų klastojimu (2002 m. spalio 9 d. Europos Komisijos kovos už demokratiją „Venecijos komisijos“ rekomendacijos („Gerosios rinkimų praktikos kodeksas“, 3 dalis). Rinkėjų laisvę susidaryti nuomonę realizuojama valstybės institucijoms suteikiant rinkėjams galimybę susipažinti su kandidatais ir sudarant tinkamas rinkiminės agitacijos sąlygas.

35. Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, būtent rinkiminė agitacija, konkrečiu atveju reguliuojama Rinkimų įstatymo 7 skirsnio, yra neatskiriama rinkėjų laisvės susidaryti nuomonę dalis. Rinkimų agitacija gali būti bet kokių formų ir būdų, išskyrus tuos, kurie pažeidžia Konstituciją ir įstatymus, prieštarauja moralei, teisingumui ar visuomenės darnai, neatitinka sąžiningų ir garbingų rinkimų (Rinkimų įstatymo 47 straipsnio 2 dalis). Šiam tikslui, be kita ko, Komisijai paskelbus kandidatų sąrašus ir kandidatus, kandidatams suteikiama teisė naudotis visuomenės informavimo priemonėmis (Rinkimų įstatymo 48 straipsnio 1 dalis).

36. Tokios pozicijos laikosi ir Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – ir EŽTT). Pasak šio teismo, laisvi rinkimai nėra įmanomi be laisvos politinių nuomonių ir informacijos sklaidos (žr. EŽTT 1998 m. sausio 30 d. sprendimo byloje *Jungtinė Turkijos komunistų partija ir kt. prieš Turkiją* (pareiškimo Nr. 19392/92), 44 par., EŽTT 2012 m. birželio 19 d. sprendimo byloje *Rusijos komunistų partija ir kt. prieš Rusiją* (pareiškimo Nr. 29400/05), 79 par.). Būtent politinių debatų laisvė sudaro demokratinės visuomenės šerdį (žr. EŽTT 1986 m. liepos 8 d. sprendimo byloje *Lingens prieš Austriją* (pareiškimo Nr. 9815/82), 42 par.) arba, kitais žodžiais tariant, demokratija nėra įmanoma be pliuralizmo <...> jai būdinga įvairialypių politinių programų siūlymas ir svarstymas (žr. EŽTT 2009 m. gruodžio 17 d. sprendimo byloje *Manole ir kt. prieš Moldovą* (pareiškimo Nr. 13936/02), 95 par., EŽTT 1998 m. gegužės 25 d. sprendimo *Socialistų partija ir kt. prieš Turkiją* (pareiškimo Nr. 21237/93), 41 par.). Todėl itin svarbu, jog priešrinkiminiu laikotarpiu nuomonėms ir visai kitai informacijai būtų leidžiama sklaidi nevaržomai (žr. EŽTT 1998 m. vasario 19 d. sprendimo byloje *Bowman prieš Jungtinę Karalystę* (pareiškimo Nr. 24839/94), 42 par.). Minėtą informacijos ir nuomonių sklaidą politiniais klausimais turi užtikrinti žiniasklaida, *inter alia* – audiovizualinė žiniasklaida, t. y. radijas ir televizija, kurių indėlis dėl garsu ir vaizdiniais perteikiamos informacijos poveikimo, lyginant jį su spauda, šiuo atžvilgiu yra itin svarbus (žr. EŽTT 2012 m. birželio 7 d. sprendimas byloje *Centro Europa 7 S.R.L. ir Di Stefano prieš Italiją* (pareiškimo Nr. 38433/09), 132 par.).

37. Minėta, jog poįstatyminiu teisiniu reguliavimu teisėkūros subjektas negali: 1) nustatyti asmens teisės atsiradimo sąlygų; 2) riboti teisės apimties ir (ar) 3) nustatyti tokio su žmogaus teisėmis, jų įgyvendinimu susijusio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme (Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d.).

38. Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktų reguliavimu buvo įtvirtinta, kurie subjektai gali dalyvauti diskusijų laidose, skirtose rinkimams į savivaldybių tarybas, nacionaliniu, o kurie – regioniniu lygmeniu. Taigi, tiriamu teisiniu reguliavimu, kuris yra žemesnės teisinės galios nei įstatymai, buvo sureguliuota teisė dalyvauti rinkiminėse diskusijų laidose *ratione personae*. Ši teisė savo ruožtu yra platesnės teisės į rinkiminę agitaciją siekiu būti išrinktam į savivaldybių tarybas, taigi – pasyviosios rinkimų teisės elementas. Tokiu būdu, nepaisant iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio teisės aktų hierarchijos principo, buvo ribojama minėtos konstitucinės teisės apimtis. Be to, rinkiminė agitacija, kurios neatsiejama dalimi laikytina galimybė pristatyti visuomenei savo politines idėjas viešų diskusijų metu, kaip minėta, yra viena iš sąlygų, užtikrinančių laisvus rinkimus. Todėl poįstatyminiu teisiniu reguliavimu pasirinktinai numatant, kurie subjektai šią teisę įgyvendina ekstensyvesne (diskutuojant nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis), o kurie – ribotesne apimtimi (diskutuojant tik regioniniu lygmeniu), sudaromos prielaidos pažeisti ir šį iš Konstitucijos implicitiškai kylantį rinkimų imperatyvą.

39. Atkreiptinas dėmesys, jog nepaisant to, kad atsakovas teismui pateiktame atsiliepime, remdamasis Rinkimų įstatymo 48 straipsnio 2 ir 4 dalimis bei Politinių partijų kampanijų finansavimo ir finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 9 dalies 1 punktu, ir tikino turėjęs teisę nustatyti rinkimų agitacijai skirtų laidų rengimo tvarką, šie jo argumentai, kaip ir tokį reguliavimą suponavę Komisijos nurodyti objektyvūs kriterijai, nelaikytini reikšmingais bylos baigčiai. Pakartotina, jog įstatymų leidėjas negali pavesti įstatymo įgyvendinamuoju aktu reguliuoti tuos santykius, kurie gali būti reguliuojami tik įstatymu. Teisinio reguliavimo, numatančio galėjimą dalyvauti minėto pobūdžio laidose *ratione personae*, įtvirtinimo konkrečiu atveju išplėstinė teisėjų kolegija nelaiko patenkančiu į „laidų rengimo tvarką“, bet, kaip pabrėžta pirmiau, laiko ribojančiu teisės apimtį. Todėl, paisant teisės aktų hierarchijos imperatyvo, jis galėjo būti įtvirtintas tik įstatymų leidėjo.

40. Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, tiriamas teisinis reguliavimas taip pat konkuravo su įstatyme įtvirtintu teisiniu reguliavimu, nes juo *de jure* buvo įtvirtintos sąlygos, kurioms neišsipildžius, nacionaliniu lygmeniu diskusijos apskritai nevyktų, nors Rinkimų įstatymo 48 straipsnio nuostatos nenustato, kad gali būti nerengiamos rinkimų agitacijai skirtos Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos laidos, finansuojamos valstybės biudžeto lėšomis bei nenurodo kriterijų, kuriais remiantis būtų galima nustatyti atvejus, kada minėtos laidos nebūtų rengiamos. Būtent – hipotetiškai yra galima situacija, kai savivaldybių tarybų rinkimuose dalyvautų tik atstovai politinių partijų, kurios iškelė kandidatų sąrašus, už kuriuos turi teisę balsuoti mažiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų, ir save išsikėlę kandidatai, ir esant tokiai situacijai, vadovaujantis Tvarkos aprašo 20 ir 21 punkte įtvirtintomis nuostatomis, jokiems kandidatams nebūtų suteikiama teisė dalyvauti rinkimų agitacijai skirtose diskusijose per Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją, finansuojamose valstybės biudžeto lėšomis.

41. Be to, Konstitucinis Teismas, yra pažymėjęs ir tai, jog negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kai asmuo, norintis pasinaudoti savo pasyviaja rinkimų teise renkant savivaldybių tarybų narius, būtų priverstas siekti narystės kurioje nors politinėje partijoje arba susaistyti save su kuria nors politine partija kitokiais – ne formalios narystės – ryšiais (Konstitucinio Teismo 2007 m. vasario 9 d. nutarimas). Šiuo atveju iš Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktų matyti, jog pasinaudoti pasyviaja rinkimų teise visa apimtimi, t. y. diskutuojant ir nacionaliniu lygmeniu transliuojamose diskusijų laidose, gali tik kandidatai ir atstovai politinių partijų, kurios iškelė kandidatų sąrašus, už kuriuos turi teisę balsuoti ne mažiau kaip pusė visų Lietuvos Respublikos rinkėjų. Taigi, tik politinių partijų nariai šia teise gali naudotis visa apimtimi, kas, išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, kelia papildomų abejonių dėl poįstatyminio teisinio reguliavimo atitikties aukštesnės galios teisės aktams.

42. Apibendrinant konstatuotina, jog Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktais, pažeidžiant konstitucinio teisinės valstybės principo apimamą teisės aktų hierarchijos principą, ribojama asmens konstitucinės teisės (pasyviosios rinkimų teisės) apimtis ir įtvirtintas su nustatytuoju įstatyme konkuruojantis teisinis reguliavimas. Todėl Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktai negali būti laikomi suderintais su minėtuoju principu.

VII.

43. Minėta, jog Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. vasario 17 d. nutartimi, kuria buvo iškelta ši norminė administracinė byla, klausimas dėl Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktų kilo dėl jų atitikties Konstitucijos 119 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui (iš jo kylantiems teisės aktų hierarchijos bei proporcingumo imperatyvams), Rinkimų įstatymo 3 straipsnio 3 daliai, 48 straipsnio 2 daliai, VRK įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 2 punktui ir Politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo 16 straipsnio 9 dalies 1 punktui.

44. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo praktikoje yra konstatavęs, jog kai yra keliamas norminio administracinio akto atitikties keliems aukštesnės galios teisės aktams (jų dalims) ar kelioms to paties teisės akto nuostatoms klausimas, norminio administracinio akto teisėtumo bylą nagrinėjantis administracinis teismas, konstatavęs norminio administracinio akto prieštaravimą vienai aukštesnės galios teisės akto nuostatai, nebeprivalo tirti norminio administracinio akto teisėtumo kitų aukštesnės galios teisės aktų nuostatų atžvilgiu (žr. LVAT 2006 m. gegužės 11 d. nutartį administracinėje byloje Nr. I⁴⁴⁴-02/2006, LVAT 2013 m. birželio 18 d. nutartį administracinėje byloje Nr. I²⁶¹-15/2013). Pagal ABTĮ 116 straipsnio 1 dalį, norminis administracinis aktas (ar jo dalis) laikomas panaikintu ir paprastai negali būti taikomas nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbtas įsiteisėjęs administracinio teismo sprendimas dėl atitinkamo norminio akto (ar jo dalies) pripažinimo neteisėtu, nepriklausomai nuo to, keliems aukštesnės galios teisės aktams ar jų dalims prieštarauja ginčijamas norminis administracinis aktas.

45. Atsižvelgiant į tai, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinei teisėjų kolegijai šioje byloje konstatavus, kad Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktai prieštarauja konstitucinio teisinės valstybės principo apimamam teisės aktų hierarchijos principui, išnyksta poreikis tirti šių nuostatų atitiktį likusiųjų, pirmiau nurodytų aukštesnės teisinės galios teisės aktų, atžvilgiu.

46. Pridurtina ir tai, jog, kaip nurodė Komisija, Tvarkos aprašo 20 ir 21 punkto nuostatos 2015 m. kovo 1 d. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų atžvilgiu buvo įgyvendintos priimant 2015 m. sausio 13 d. VRK sprendimą „Dėl LRT radijo ir televizijų laidų, skirtų 2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimų agitacijai, rengimo taisyklių patvirtinimo“ Nr. Sp-1 ir 2015 m. sausio 23 d. VRK sprendimą „Dėl televizijos diskusijų laidų, skirtų 2015 m. kovo 1 d. savivaldybių tarybų rinkimų agitacijai regioniniu lygmeniu, rengimo taisyklių patvirtinimo“ Nr. Sp-23. Šiuo metu, t. y. teismo procesinio sprendimo priėmimo metu, 2015 m. kovo 1 d. Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimai yra įvykę (ABTĮ 58 str. 1 d.). Išplėstinės teisėjų kolegijos vertinimu, šioje norminėje administracinėje byloje pirmiau išdėstyti paaiškinimai bei Tvarkos aprašo 20 ir 21 punktų paskelbimas prieštaraujančiais iš konstitucinio teisinės valstybės principo išplaukiančiam teisės aktų hierarchijos principui savaime nedaro įtakos šių rinkimų rezultatų legitimumui bei negali būti interpretuojamas kaip pagrindas, kuriuo remiantis, būtų galima juos kvestionuoti.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 115 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 117 straipsnio 1 dalimi, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija

n u s p r e n d ž i a :

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos 2010 m. rugsėjo 15 d. sprendimu Nr. Sp-69 „Dėl valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų kandidatų diskusijų per radiją ir televiziją tvarkos aprašo 20 ir 21 punktai prieštarauja konstitucinio teisinės valstybės principo apimamam teisės aktų hierarchijos principui.

Sprendimas neskundžiamas.

Sprendimas skelbiamas Teisės aktų registre.

Teisėjai

Audrius Bakaveckas

Laimė Baltrūnaitė

Anatolijus Baranovas

Irmantas Jarukaitis

Skirgailė Žalimienė